

FESTIVALUL INTERETNIC

Réka HEGYI

Relatare subiectivă

Brașovul a găzduit, în luna mai a.c., a patra ediție a **Festivalului Interetnic de Teatru**. Aproape nimeni n-a observat acest eveniment de zece zile, susținut din doi în doi ani de către Departamentul pentru Relații Interetnice al Guvernului. Chiar înainte să mă apuc de scris, am mustări de conștiință pentru critica la adresa organizatorilor, deoarece sunt convinsă că, și de data aceasta, au făcut ce au crezut că e bine. Totuși, se pare că de la ediție la ediție apar aceleași probleme, și cei responsabili pentru mediatizare, pentru mai buna desfășurare a evenimentului etc. Își ascund capetele în nisip și nu realizează că peste doi ani nu numai criticii or să lipsească de la festival, dar nici publicul nu o să vină la spectacolele teatrelor maghiare, germane și evreiești.

În general, festivalurile de teatru se organizează pe o anumită temă, se face o selecție a spectacolelor de către un juriu, o comisie de organizare sau de către directorul artistic al festivalului. Se impun criterii mai mult sau mai puțin exigente, și chiar dacă nu se dau premii, este un merit însuși faptul că un spectacol este selecționat.

N-am avut ocazia să particip la toate festivalurile din țară, dar sunt convinsă că niciunul nu se compară cu Festivalul Interetnic de Teatru, unde practic nu se impune niciun criteriu de participare. Drept urmare, fiecare teatru care îndeplinește condițiile de participare – adică are repertoriul într-una dintre limbile minorităților naționale – este invitat la festival. Selecționare prealabilă nu există, focusarea pe o problemă sau pe un anumit segment al repertoriilor nu se produce și fiecare teatru participă cu spectacolul considerat cel mai reprezentativ. Ar fi minunat dacă publicul ar avea ocazia să vadă cele mai bune producții teatrale, însă nici acest lucru nu este posibil din cauza tehnicii, a spațiilor care sunt puse la dispoziția trupelor. Rămân, deci, o serie de reprezentații jucate cu compromisuri (unele artistice, altele financiare sau tehnice).

Ar fi minunat dacă publicul marilor orașe ar avea ocazia, rând pe rând, să vizioneze producțiile acelor companii care sunt și ele parte integrantă a teatrului românesc. Acesta ar fi fost scopul organizării primei ediții la București, dar festivalul a rămas invizibil în capitală. Timpul în care s-a organizat evenimentul a fost prea scurt, în plus, o singură persoană, dl. Zsehránszky István (de la Departamentul pentru Relații Interetnice, de profesie critic de teatru) și-a asumat toate responsabilitățile unei echipe, s-a ocupat personal de toate detaliile logistice... În aceste condiții, promovarea evenimentului nu a avut efect și nici măcar colegii din breasla teatrală nu au profitat de faptul că li s-au oferit unele spectacole pe care altminteri nu prea aveau ocazia să le vadă...

Edițiile care au urmat la Timișoara și Târgu Mureș au fost mai bine organizate, deoarece teatrele-gazdă și-au asumat acest rol. Sălile au fost pline, chiar dacă nivelul calitativ al spectacolelor a lăsat de dorit. Cea de-a treia ediție (2006, Târgu Mureș) a avut chiar ambiția să prezinte toate trupele profesioniste care joacă în una dintre limbile minorităților naționale, nivelul cantitativ fiind cel mai bun la această ediție.

Anul acesta, la Brașov s-a renunțat la invitarea tuturor trupelor, alte teatre n-au putut adapta spectacolele pentru sala Operei sau a Teatrului Arlecchino, ba au fost unele care s-au răzgândit după publicarea programului și au participat cu alte

spectacole decât cele anunțate. Ca și în cazul primei ediții, festivalul nu a fost găzduit de o trupă profesionistă cu o echipă bine organizată. Pe lângă Departamentul pentru Relații Interetnice reprezentat de Zsehránszky István, organizator a fost o asociație culturală, mai exact două persoane, și au avut la dispoziție mai puțin de o lună să pună la punct detaliile. Scuze și explicații există, așadar, pentru deficiențele organizatorice, poate chiar mai multe decât ar părea normal la a patra ediție. Doar presa locală maghiară a publicat programul, însă spectatorii români și criticii de teatru n-au aflat de festival, și chiar dacă ar fi umplut sălile, necunoscând limba maghiară sau germană nu ar fi înțeles piesele contemporane (traducera simultană cu proiecția textului a fost oferită numai de două teatre participante).

Din păcate, nici nivelul calitativ al spectacolelor n-a fost mai mult decât mediu. Unele spectacole chiar nici nu merită să fie pomenite, majoritatea au oferit publicului câteva scene sau interpretări memorabile, dar prea puține au fost spectacolele excepționale.

Teatrul de Nord din Satu Mare, Trupa „Harag György”, a prezentat o piesă de Michael Mackenzie, cunoscută poate mai bine din versiunea filmică (*The Baroness and the Pig*, 2002). În acest spectacol, o baroneasă (Némethy Zsuzsa) aduce în anturajul ei prea civilizat o fată sălbatică (Csiky Orsolya), care nu știe nici să vorbească, nici să stea dreaptă, și ține cu disperare la câteva obiecte vechi, cum ar fi bocancii ei. Cu multă trudă, din ambiția de a-și dovedi capacitatea de a educa prin muncă, reușește să facă din ea o slujitoare. Însă în acest proces ambiguu în care se manifestă și sentimente de iubire, de atașament, în unele momente – cele mai memorabile în montarea lui Szilágyi Regina – se pare că sălbatica are și ea câte ceva s-o învețe pe stăpînă.

Yerma de Garcia Lorca a fost prezentată în două versiuni scenice. Béres László la Teatrul „Figura” din Gheorgheni a regizat un spectacol prea eclectic, care a avut totuși unele imagini frumoase. Scene bine realizate au fost și în spectacolul Teatrului „Tomcsa Sandor” din Odorheiu Secuiesc, semnat de Csurulya Csongor, însă aici umorul a contrapunctat tragedia eroinei principale, interpretată foarte convingător de Tompa Klára. Pe actrița invitată de la Târgu Mureș pentru acest rol am revăzut-o, câteva zile mai târziu, în rolul titular din *Nora* de Ibsen. În montarea tinerei Patko Éva, subiectul moral puțin cam depășit este lăsat deoparte, accentul fiind pus pe relația dintre personajele care sunt „analizate” de un aparat video, iar la sfârșitul reprezentației toți rămân pe scenă să clarifice comportamentul lui Helmer. Familia Torvald trăiește într-un microcosmos, printre „planete” roșii și albe (decorul semnat de Karina Staicova este compus din mingi de diferite dimensiuni, care înlocuiesc chiar și piesele de mobilier).

Teatrul din Gheorgheni a prezentat și o piesă de Vasili Sigarev, intitulată *Fekete tej* (Lapte negru), realizat ca „muncă voluntară” de către tineri actori, care din dorul de a fi pe scenă au montat spectacolul cu un buget absolut nesemnificativ. Din jocul de ansamblu ireproșabil trebuie evidențiată interpretarea lui Blénassy Enikő, eroina care, în timpul nașterii, are o revelație, devenind dintr-o tânără iresponsabilă o femeie matură, și jocul plin de umor al actriței Tamás Boglár într-un rol secundar.

În programul Festivalului au fost incluse și două spectacole pentru copii. Cel al Teatrului German de Stat din Timișoara, *Albă ca zăpada*, n-a fost mai mult decât o replică la desenele animate semnate de Walt Disney, fără originalitate. Teatrul „Csiki Játékszin” din Miercurea Ciuc a prezentat o poveste semnată de un autor contemporan, intitulată *Trapiti*. Regizorul Budaházi Attila a realizat un spectacol neobișnuit de riguros, atractiv, cu multe surprize și un joc actoricesc fără exagerările des întâlnite în producțiile destinate copiilor.

Pentru mine, revelația Festivalului a fost *Decalogul după Hess* de Alina Nelega, un monolog copleșitor interpretat de actorul Harsányi Attila de la Teatrul Kamaraszinhaz din Arad, teatru înființat acum un an. Regizorul Tapasztó Ernő apelează la unele efecte șocante, poate inutile în contextul dat, dar ele pot fi uitate mulțumită momentelor cutremurătoare din spectacol și prezenței actricești foarte concentrate. Păcat că n-au fost mai multe asemenea momente în programul Festivalului Interetnic de Teatru de la Brașov.

HARSÁNYI Attila în *Decalogul după Rudolf Hess* de Alina Nelega

Foto: Antal Botond